

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

**III Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та
науковців**

**“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

(Одеса, 24-5 травня 2019 року)

Одеса -2019

УДК: 1:403:316.6(08)

К 65 Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства // Матеріали III Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та науковців (Одеса, 24-25 травня 2019 р.) 94 с.

Рецензенти:

Скловський Ігор Зіновійович - доктор філософських наук, професор кафедри суспільних наук Центральноукраїнського національного технічного університету

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

Романенко Михайло Ілліч - доктор філософських наук, професор кафедри філософії Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти»

Збірник матеріалів III Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та науковців «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства, аналізують соціокультурні трансформації молодіжного соціуму, показують соціокультурні трансформації освітнього середовища та розкривають проблемні моменти культури бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства, а також розглядають синергетику як самоорганізаційну систему у суспільстві, що трансформується. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 10 від 27 травня 2019 року)

масову свідомість. В періоди виборчих кампаній активність вищезгаданих віртуальних сторінок значно зростає. В той же час звичайні користувачі роблять репости та створюють пости, пов'язані з зазначеною тематикою.

Прагнення до ірраціонального досягнення дійсності знаходить свій вихід у розповсюдженні об'єднань, що пропагандують езотеричні вчення або магичні практики. Через такі фрагменти інтернетпростору поширюються соціальні міфи, що стосуються нерелігійних вірувань. Такі сторінки приваблюють користувачів ілюзією можливості вирішення особистісних та соціальних проблем шляхом здійснення магичних ритуалів, пропонують химерну картину світу.

Міфи масової культури також мають широке розповсюдження у просторі соціальних мереж. Більшою мірою це стосується змалювання образу життя видатних особистостей: зірок шоу-бізнесу, акторів, іноді політиків. Творцями таких міфів є самі славнозвісності та їх іміджмейкери. Картина так званого «солодкого життя» зіркових особистостей безперервно малюється у таких мережах, як Instagram. При чому справжнє життя зірок може значно відрізнитися від його образу, зображеного на фото.

Звичайні користувачі, захоплені чарівними картинками святкової повсякденності зірок, створюють на власних сторінках образи ідеального життя, позбавленого труднощів або переживань. Обираючи більш вдалі фото, розповідаючи лише про успіхи, обивателі ніби створюють міфи про власне життя, змальовують свій вдосконалений віртуальний образ.

Соціальні мережі відображають сучасну соціальну дійсність. Проте віртуальне дзеркало викривлює реальність, роблячи її більш яскравою, концентрованою, бездоганною. Такий простір є ідеальним середовищем для продукування та розповсюдження всіх видів соціальних міфів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вусатюк А. О. Соціальна міфологія в умовах глобалізації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» / Вусатюк А. О. – Київ, 2017. – 19 с.
2. Девнина Г. С. Трансформация социального мифа в условиях общества риска / Девнина Г. С. // Ист., филос., полит. и юр. науки, культурол. и искусствовед. Вопр. теории и практики. – Тамбов, 2017. – № 12 (86), ч. 3. – С. 35-38.
3. Иванов А.Г., Полякова И.П. Социальная мифология в пространстве повседневности и масс-медиа/ Иванов А. Г., Полякова И. П. // Вестн.Перм. ун-та. Философия. Психология. Социология. –2018. – Вып. 1. – С. 5-15.

Поплавська Тетяна Миколаївна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

ТРАНСФОРМАЦИЯ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ В НАУЧНОЙ МЕНТАЛЬНОСТИ КАК УСЛОВИЕ ВЫХОДА ИЗ СИСТЕМНОГО КРИЗИСА

Беспокойство за судьбы современной цивилизации, глобальные антропогенные, экологические и гуманитарные проблемы, следствием которых является потеря смысло-жизненных ориентаций, явились причиной пересмотра содержания научной ментальности, носители которой прямо или косвенно приложили свои усилия к образованию современной цивилизационной ситуации.

Как оказалось, в процессе исследования, научная ментальность, которая зародилась в эпоху Античности, сформировалась в европейской культуре в эпоху Модерна, в настоящее время переживает кризис смысловых оснований, а это значит, что эти смысловые основания требуют своего пересмотра, дополнения, смены акцентов с одних ценностей ради усиления внимания на других.

Считается, что смысловые основания, цементирующие эмпирическое многообразие классической научной ментальности в целостный культурный феномен преобладали с XVII до начала XX веков, когда произошел революционный переворот в методологическом самосознании науки, связанный с теорией относительности и квантовой механикой. Определяющими особенностями этой ментальности являются следующие нормы и ценности, получившие значение мировоззренческой парадигмы:

- Объективизм – уверенность в возможности беспристрастного описания объекта, которое не зависит ни от средств и методов познания, ни от субъективного фактора; естественные науки непосредственно оперируют фактами, которые непосредственным и самоочевидным образом «говорят» сами за себя.
- Концептуальный монизм – знание оценивается однозначно как абсолютно достоверное и истинное и противостоит заблуждению с позиции тезиса: истина одна – заблуждений множество.
- Аксиологическая нейтральность – уверенность в том, что теоретическое знание чуждо аксиологическим измерениям, установка мышления, согласно которой ценности и истина, наука и этика несовместимы, что привело к освобождению субъекта познания от ответственности за выбор познавательной позиции и за результаты своей исследовательской деятельности.
- Механицизм – уверенность в том, что природа, человек и общество устроены как механизм, как такое целое, части которого объединены не внутренними, глубинными связями, а внешним образом, суммирующим отдельные элементы.
- Редукционизм – установка, прямо вытекающая из механицизма, согласно которой познать нечто целое, можно только разложив его на отдельные части, постоянный поиск прасновы мира.
- Детерминизм (лапласовский) – однозначность в истолковании событий, исключение из результатов познания случайности и вероятности, которые расцениваются как показатели неполноты знания.
- Сциентизм – гипертрофированная оценка науки как достоверного знания на основе которого можно решить все человеческие проблемы. Тезис «Знание – сила», источник социального прогресса и человеческого счастья.

Все эти и другие установки научной ментальности в течение всего XX столетия подвергались резкой критике как со стороны философов, так и самих представителей научного сообщества, однако смена установок мышления не происходит так быстро, как хотелось бы. Существуют такие феномены как «инерция мышления» и «стереотипы восприятия», о которые может разбиться любая конструктивная критика.

Начало переосмысления классических ценностей научной ментальности положили революционные изменения в непосредственной практике научного исследования: появление квантово-релятивистской физики, неевклидовой геометрии, неклассической логики, небулевой алгебры, открытий в гуманитарных науках, которые стимулировали внимание исследователей на проблемах мировоззренческого осмысления новейших достижений научного познания.

Первым принципом, подвергшимся ревизии и пересмотру, стал принцип объективизма. Формирование квантово-релятивистской теории способствовало осмыслению зависимости картины реальности от позиции наблюдателя и средств познавательной деятельности. Отсюда исходным принципом науки становится не разделение единой реальности на объект и субъект, а определение сложных связей между ними. Познание представляет, по словам В.Гейзенберга, «...сеть взаимоотношений человека с объектом..., предметом исследования является уже не природа сама по себе, а природа, насколько она подлежит человеческому вопрошанию» [1,с.301]. В новом образе природы «речь, по сути дела, не идет об изображении природы, а о картине нашего отношения к природе» [1с.303].

Таким образом, онтологические характеристики предмета познания в квантово-релятивистской физике предстали как зависимые от операциональных процедур. Вместо

классического типа отражения объекта единственно возможным образом, объект фиксируется относительно операциональных средств познания, вне которых достоверное знание не может претендовать на единственно верный способ описания [2]. В силу этого так называемая неклассическая научная ментальность предлагает отказаться от принципа объективизма, исходящего из возможности постижения свойств и отношений предмета познания как не зависящего от средств и субъекта познания, а вместе с ним и от концептуального монизма, лапласовского детерминизма, механицизма и редукционизма. Причем многие философы науки восприняли это предложение как призыв к действию и стали говорить об образовании нового типа научной рациональности с набором определенных ценностей и установок мышления, буквально диаметрально противоположных классической рациональности.

Так авторы учебника «Современные концепции естествознания» за 1998 г. в разделе «Специфика и природа современной науки»[3] пишут, что квантово-релятивистская теория разрушила классическую модель мира-механизма и образовала новую модель мира-мысли, сущность этой модели известна, я думаю, только авторам этого учебника; классический механический детерминизм сменился вероятностным детерминизмом, чем они отличаются друг от друга, наверно известно тоже очень узкому кругу специалистов; пассивная роль наблюдателя сменилась деятельностным подходом, при котором наблюдатель активен и формирует образ действительности, я так думаю в соответствии со своими установками и стереотипами мышления; стремление найти конечную материальную первооснову мира сменилось убеждением в принципиальной невозможности сделать это, но Андронный коллайдер все-таки построили для обнаружения так называемого бозона Хигса или «частицы Бога», как его еще называют. Далее авторы утверждают, что научное знание более не понимается как абсолютно достоверное, но только как относительно истинное, существующее во множестве теорий, вот только с одной оговоркой – все эти теории развиваются в рамках *единой Ньютоно-картезианской, механико-материалистической парадигмы!*

Так что же изменилось в современной науке, если она по-прежнему находится в кризисе, о котором не пишут разве что самые ленивые ученые и философы? Да ничего не изменилось, потому что наука и в кризисе!

Справедливости ради, следует сказать, что наши авторы тоже понимают сложную ситуацию с наукой и даже привели в конце раздела несколько черт науки будущего, науки постмодерна, с надеждой на обретение этих черт в XXI веке. Но как саркастически заметил Макс Планк: «Великая научная идея редко внедряется путем постепенного убеждения и обращения своих противников, редко бывает, что «Саул становится Павлом». В действительности дело происходит так, что противники постепенно вымирают, а растущее поколение с самого начала осваивается с новой идеей» [4,с.594].

Такая же ситуация складывается и с новой научно-философской парадигмой, которая приходит на смену старой, расширяя и углубляя её методологию, обновляя ценностно-смысловые основы и ориентации, формируя новые установки мышления и восприятия.

Новая парадигма уже давно зреет в умах наших современников, её актуализация и презентация прошли первые стадии, осталось только переписать учебники и сделать её общедоступной, однако это самый трудный и ответственный этап, на котором пока еще очень много сосредоточено старых сил и интересов. Ну что ж, проживем, увидим!

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Гейзенберг В. Физика и философия. Часть и целое / В. Гейзенберг. - М.: Наука, 1989.-400 с.
2. Голубева О.Н., Суханов А.Д. Структурирование физического знания и определение границ классической физики / О.Н. Голубева, А.Д. Суханов // Наука: возможности и границы. - М.: Наука, 2003. - 293 с.

3. Грушевицкая Т.Г. Садохин А.П. Современные концепции естествознания.- М.:Высшая школа, 1998.-383с.
4. Планк М. Происхождение научных идей / М. Планк // Избранные труды.- М.: Наука, 1975. - С. 590-602.

Прокопович Лада Валеріївна (Одеса) - кандидат технічних наук, доцент кафедри культурології, мистецтвознавства та філософії культури Одеського Національного політехнічного університету

ДИСКУСІЯ ЩОДО ПОЛІТИКИ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

На тлі соціальних трансформацій, які наразі переживає сучасне людство, особливої актуальності набувають питання ідентичності – культурної, національної, релігійної, гендерної тощо [1]. Навколо цього питання точиться дискусія щодо подрібнення суспільства на все більшу кількість соціальних груп та загострення суперечок між ними.

Черговий виток цієї дискусії спровокувало есе Френсіса Фукуями “Against Identity Politics” (2018), в якому він поскаржився на те, що США розвалюються на шматочки, на окремі групи людей, кожна зі своєю ідентичністю. Це, на його думку, загрожує можливості осмислення і колективних дій з боку суспільства в цілому.

Проте його опоненти вважають, що, навпаки, те, що Ф. Фукуямі здається «розривом», насправді є результатом остаточного подолання спроб стерти з американської політики маргіналізовані групи, активність яких ще більш зміцнює демократію. Коли деякі групи наполягають на визнанні їх відмінностей, це не треба розглядати як суперечку. Прийняття різних історій та ідентичностей різних груп в демократії збільшує складність і потенціал цілого [2; 3]. При цьому опоненти нагадують Ф. Фукуямі його ж слова про те, що «люди ніколи не перестануть думати про себе і свої суспільства в термінах ідентичності. Проте ідентичності людей не є ані фіксованими, ані обов’язково заданими від народження. Ідентичність може бути використана для розділення, вона ж може бути використана для об’єднання». Тобто у будь-якому разі не можна не визнати, що у людей є фундаментальна потреба у належності до певної групи, потреба, яку задовольняє колективна ідентичність – етнічна, расова, релігійна, національна, політична тощо. Такі соціальні зв’язки виконують низку функцій: дають відчуття захищеності, безпеки, надаючи певні норми, допомагають людині зорієнтуватись у повсякденному житті. Іноді ідентичності сприяють відчуттю сенсу і мети у житті.

Розділяє тривогу Ф. Фукуями з приводу надмірної роздрібненості суспільства і Джон Фрімен. «Міністерство оборони, міністерство внутрішньої безпеки, великі фармацевтичні корпорації, великі освітні фірми, групи захисту громадянських прав, чорні, індіанці, євреї, «глибинна держава», державні чиновники, профспілки, неоконсерватори, популісти, християнські фундаменталісти, атеїсти, противники абортів, захисники права на смерть, «зелені», юристи, гомосексуалісти, жінки, «діти нульових», бебі-бумери, «сині комірці/білі комірці», незаконні іммігранти...» – завзято перелічує Д. Фрімен різні соціальні групи, які в останні роки активно задають порядок денний політичного, громадського життя США. Проте, на відміну від Ф. Фукуями та його опонентів, він розглядає цю ситуацію в контексті соціального діалогу. Точніше, його відсутності. «Суть у тому, – зауважує Д. Фрімен, – що вже довгий час не вдається узгодити та примирити протиборчі порядки денні цих розмежованих груп. Відмінність сьогодення полягає у тому, що ми де-факто знаходимось у стані війни один з одним. А чи є це війною слів або фактичними бойовими діями, в даний момент значення не має. Значення має лише те, що ми один з одним вже не спілкуємось» (John Freeman, LewRockwell.com, від 20 жовтня 2018 р.).